

Sygn. akt I CSK 3985/22

POSTANOWIENIE

Dnia 30 stycznia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Monika Koba

w sprawie z powództwa D. H.

przeciwko R. S.

o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym,
na posiedzeniu niejawnym 30 stycznia 2023 r. w Izbie Cywilnej w Warszawie,
na skutek skargi kasacyjnej powoda
od wyroku Sądu Okręgowego w Bydgoszczy
z 30 listopada 2021 r., sygn. akt II Ca 822/21,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 30 listopada 2021 r. Sąd Okręgowy w Bydgoszczy oddalił apelację powoda D. H. od wyroku Sądu Rejonowego w Mogilnie z 27 maja 2021 r., którym oddalone zostało jego powództwo skierowane przeciwko R. S. o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym.

U podstaw oddalenia powództwa i apelacji powoda legło stwierdzenie, że między wpisami w księgach wieczystych prowadzonych dla nieruchomości objętych pozwem a rzeczywistym stanem prawnym nie zachodzi niezgodność. Nieruchomości zostały bowiem nabyte przez byłą żonę powoda V. H. (obecnie J.), ze środków stanowiących jej majątek odrębny (osobisty). Wprawdzie zgodnie z ugodą zawartą przez małżonków w toku procesu rozwodowego w kancelarii adwokackiej, zaakceptowaną postanowieniem wydanym 14 stycznia 2009 r. przez Sąd w R. (Holandia), który orzekł rozwód, miały one przyspaść powodowi, ale

dopiero po spłacie udziału V. H. w majątku wspólnym w kwocie 100 000 Euro w ratach i terminach w nim wskazanych i po przeniesieniu na niego ich własności w formie aktu notarialnego w terminie sześciu tygodni po dokonaniu spłaty.

Orzeczenie to zostało uznane na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej postanowieniem Sądu Okręgowego w Bydgoszczy z 14 stycznia 2009 r. (X Co 16/19), ale powód nie wykonał porozumienia o podziale majątku wspólnego nie dokonując uzgodnionych spłat na rzecz byłej małżonki i nie podejmując żadnych czynności zmierzających do przeniesienia na jego rzecz własności nieruchomości. V. H. 21 września 2013 r. dokonała darowizny nieruchomości na rzecz swojego syna R. S. (pozwanego w niniejszej sprawie), który został wpisany jako współwłaściciel w księgach wieczystych.

Sądy obu instancji stanęły na stanowisku, że porozumienie rozwodowe stanowiące załącznik do orzeczenia w przedmiocie rozwodu nie stanowi podstawy do wpisu na rzecz powoda własności nieruchomości w księgach wieczystych. Powód nie wykazał, że nieruchomości, co do których jedyną właścicielką wpisaną w księgach wieczystych była jego małżonka zostały nabyte do majątku wspólnego. Sądy *meriti* podkreśliły, że sprawy o prawa rzeczowe na nieruchomości i posiadanie nieruchomości położonych w Polsce należą do wyłącznej jurysdykcji krajowej (art. 1107¹ k.p.c.), a prawo polskie wyklucza przeniesienie własności nieruchomości pod warunkiem i z zastrzeżeniem terminu (art. 157 k.c.), czy w drodze porozumienia zawartego w zwykłej formie pisemnej (art. 158 k.c. w związku z art. 31 ust. 2 ustawy z 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece, tekst jedn. Dz.U. z 2019 r., poz. 2204, ze zm. – dalej: „u.k.w.h.”). Ponadto powód nie wywiązał się z ustalonej w porozumieniu spłaty na rzecz matki pozwanego ani nie sfinalizował notarialnego przeniesienia własności, do czego się zobowiązał w porozumieniu. W konsekwencji przed darowizną na rzecz pozwanego, własność nieruchomości przysługiwała wyłącznie zbywcy V. H..

Orzeczenie to zostało zaskarżone skargą kasacyjną przez powoda.

Skarżący we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powołał się na przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c.

Jego zdaniem w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne sprowadzające się do odpowiedzi na pytanie: „czy w toku postępowania prowadzonego na podstawie art. 10 ust. 1 u.k.w.h. sąd powszechny uprawniony jest do kwestionowania skutków prawomocnego uznania w trybie art. 1145 k.p.c. orzeczenia sądu zagranicznego dokonanego uprzednio przez inny skład sądu, nawet jeśli prawomocne orzeczenie sądu dotyczące uznania obarczone jest ewentualnym błędem merytorycznym, albowiem sprawa podlegająca wyłącznej jurysdykcji sądów polskich rozstrzygnięta została przez sąd państwa obcego”.

Ponadto, zdaniem skarżącego skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, gdyż określenie warunków dokonania spłaty (wysokości i terminu spłaty) z tytułu podziału majątku wspólnego małżonków nie stanowi - wbrew stanowisku zawartemu w zaskarżonym wyroku - warunku w rozumieniu art. 157 § 1 k.c., a jedynie konsekwencję przeniesienia własności nieruchomości. Nie uniemożliwiało zatem realizacji porozumienia rozwodowego na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej po wprowadzeniu orzeczenia sądu zagranicznego do polskiego porządku prawnego, a brak spłaty mógł być egzekwowany w drodze postępowania egzekucyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącego, a mającymi swoje źródło w interesie publicznym. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze kasacyjnej okoliczności uzasadniające jej przyjęcie do rozpoznania, a nie podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie. Cel wymagania określonego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty tylko przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze

publicznoprawnym, które będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania.

W judykaturze Sądu Najwyższego utrwalił się pogląd, że wskazanie przyczyny określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. nakłada na skarżącego obowiązek przedstawienia zagadnienia o charakterze abstrakcyjnym wraz z argumentami prowadzącymi do rozbieżnych ocen prawnych, wykazania, że nie zostało ono rozstrzygnięte w dotychczasowym orzecznictwie, a wyjaśnienie go ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia tej konkretnej sprawy, ale także innych podobnych spraw, przyczyniając się do rozwoju prawa (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11 i z 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151). Nie występuje w sprawie istotne zagadnienie prawne, jeżeli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii tego zagadnienia i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (zob. m. in. postanowienia Sądu Najwyższego z 17 marca 2015 r., I PK 4/15, niepubl.; z 23 kwietnia 2015r., I CSK 691/14, niepubl.; i z 12 grudnia 2008 r., II PK 220/08, niepubl.).

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie spełnia tych wymagań. Nie przeprowadzono w nim analizy orzecznictwa i poglądów doktryny. Argumentacja skarżącego jest ogólnikowa, jednostronna i ogranicza się do przedstawienia własnego poglądu w opozycji do stanowiska prawnego Sądu drugiej instancji. Nie wykazuje zatem, że w sprawie ujawniło się zagadnienie wykładnicze o problemowym czy precedensowym charakterze, którego wyjaśnienie wymagałoby zaangażowania Sądu Najwyższego i sprzyjało rozwojowi prawa.

Niezależnie od powyższego problematyka ta była już przedmiotem wypowiedzi Sądu Najwyższego, a skarżący nie wykazał by istniała potrzeba ponownego zajęcia przez Sąd Najwyższy stanowiska w tym przedmiocie. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjęto, że uznane orzeczenie zagraniczne ma moc wiążącą i może stanowić podstawę do dokonywania różnych czynności prawnych, w tym być podstawą wpisu w księdze wieczystej lub stanowić podstawę do rozstrzygnięcia zagadnienia prejudycjalnego, występującego w innym procesie toczącym się w Polsce. Orzeczenie sądu państwa obcego uznane przez sąd polski

wiąże wszystkie sądy oraz inne organy państwowe i organy administracji publicznej (art. 365 § 1 k.p.c.) także wtedy, gdy zostało wydane w sprawie objętej wyłączną jurysdykcją sądu polskiego (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 6 sierpnia 2014 r., I CSK 482/13, OSNC 2015, nr 7-8, poz. 89)

Ponadto, rozstrzygnięcie zagadnienia prawnego na które wskazuje skarżący, nie będzie miało wpływu na wynik sprawy. Ugoda zawarta przez strony nie przenosiła bowiem automatycznie nieruchomości objętych sporem na powoda, a zgodnie z jej postanowieniami wymagana była uprzednia zapłata ustalonej przez jej strony należności, a następnie zawarcie aktu notarialnego. Powód nie wykazał natomiast by wymogi te spełnił, a przesłanką uwzględnienia powództwa w zgłoszonym kształcie musiałoby być ustalenie, że jest on właścicielem nieruchomości a pozwany nie nabył jej skutecznie. Prezentując stanowisko przeciwne skarżący nie uwzględnia, że uznane orzeczenie zagraniczne ma na terytorium Polski tylko takie skutki, jakie może wyrzucić analogiczne orzeczenie sądu polskiego.

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego przez oczywistą zasadność skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) natomiast rozumieć sytuację, w której skarga jest uzasadniona w sposób ewidentny, wskazując na rażące i poważne uchybienia zaskarżonego orzeczenia, które są możliwe do stwierdzenia bez konieczności prowadzenia bardziej złożonych rozumowań. Jedynie w takim wypadku możliwa jest kontrola prawomocnego orzeczenia sądu drugiej instancji w postępowaniu kasacyjnym. Obciążenie go oczywistą i istotną wadą wskazuje, że usunięcie tego orzeczenia z obrotu leży w interesie publicznym – a tym samym, że może dojść do realizacji celu skargi kasacyjnej, jako nadzwyczajnego środka zaskarżenia (tak np. Sąd Najwyższy w postanowieniach z 10 kwietnia 2013 r., III CSK 67/13, niepubl. i z 29 września 2017 r., V CSK 162/17, niepubl.). Przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia (zob. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z 8 października 2015 r., IV CSK 189/15, niepubl. i przywołane tam orzecznictwo).

Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania, w konfrontacji z motywami zaskarżonego orzeczenia, nie wykazuje tezy, że przy jego ferowaniu popełniono uchybienia w zakresie stosowania i wykładni prawa, które miały charakter kwalifikowany i nie podlegały różnym ocenom.

Prezentując stanowisko przeciwne skarżący abstrahuje od treści ugody, która skonstruowana została w taki sposób, że uzależniała możliwość ubiegania się przez powoda o przeniesienie własności nieruchomości w wymaganej formie po spełnieniu warunku w postaci dokonania uzgodnionej przez jej strony spłaty. Wywoływała zatem skutek jedynie obligacyjny a nie rzeczowy. Nie jest wyłączone aby w umowie przeniesienia własności nieruchomości, strony – poza oświadczeniami woli dotyczącymi przeniesienia własności nieruchomości – zamieszczały różnego rodzaju postanowienia regulujące kwestie płatności czy terminy spłaty rat. Tego rodzaju postanowienia istotnie nie stanowią warunku w rozumieniu art. 157 k.c. (zob. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z 7 kwietnia 1975 r., II CR 97/75, OSPiKA 1977, nr 4, poz. 76). Rzecz jednak w tym, że ugoda do której odwołuje się skarżący została skonstruowana odmiennie.

Ubocznie dostrzeżenia wymaga, że nabycie przez powoda własności nieruchomości nie zostało poprzedzone uzyskaniem - wymaganego w takich okolicznościach - zezwolenia przewidzianego przepisami ustawy z dnia 24 marca 1920 r. o nabywaniu nieruchomości przez cudzoziemców (jedn. tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 2278). Skarżący w toku postępowania nie wykazał, że przysługiwało mu obywatelstwo polskie (k. 47) lub spełnił warunki wynikające z tej ustawy, pozwalające na skuteczne nabycie przez niego nieruchomości położonej w Polsce (zob. uchwała Sądu Najwyższego z 24 marca 2022 r., III CZP 48/22, niepubl. i orzecznictwo przywołane w jej uzasadnieniu).

Z tych względów Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie znajdując też okoliczności, które w ramach przedsądu jest obowiązany brać pod uwagę z urzędu.

